

Beskæftigelse 3
September 2020

Notat om udlandsopholds betydning for kontanthjælp m.v., om sanktion for uberettiget modtaget hjælp under udlandsophold og om tilbagebetaling på grund af uberettiget modtaget hjælp under udlandsophold efter Lov om aktiv socialpolitik

Til brug for tema-ankemøde i uge 36, 2020

Indhold

- I. Indledning
- II. Lovgrundlag
- III. Generelt
- IV. Ophold i udlandet, herunder i forbindelse med ferie
- V. Tilbagebetaling på grund af uberettiget modtaget hjælp under udlandsophold
- VI. Sanktion på grund af uberettiget modtaget hjælp under udlandsophold
- VII. Praksis – Ankestyrelsens principmeddelelser
- VIII. De konkrete mødesager

I. Indledning

9 af sagerne på dette tematiserede møde handler om tilbagebetaling af uberettiget modtaget hjælp under udlandsophold og sanktion.

1 af sagerne handler om udlandsophold før 1. januar 2020. 2 af sagerne handler om udlandsophold efter 1. januar 2020.

II. Lovgrundlag

Lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), som bekendtgjort i lovebekendtgørelse nr. 981 af 23. september 2019.

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (retssikkerhedsloven), som bekendtgjort i lovebekendtgørelse nr. 826 af 16. august 2019.

De relevante bestemmelser er citeret nedenfor og i de enkelte udkast til afgørelse.

Reglerne om modtagelse af hjælp under ophold i udlandet for modtagere af kontanthjælp, uddannelseshjælp og integrationsydelse fremgår af aktivlovens § 5.

Reglerne om ret til ferie for kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere fremgår af aktivlovens § 13, stk. 11 og 12.

Reglerne om tilbagebetaling på grund af uberettiget modtaget hjælp fremgår af aktivlovens § 91, stk. 1, nr. 1, jf. § 11, stk. 2, i retssikkerhedsloven og af aktivlovens § 91, stk. 1, nr. 2.

Reglerne om sanktion for personer, der mod bedre vidende og uberettiget har modtaget hjælp under ophold i udlandet fremgår af aktivlovens § 42 og § 43, jf. ikrafttrædelsesbestemmelsen i § 20 i Lov om ændring af lov om aktiv socialpolitik, integrationsloven og forskellige andre love, nr. 1558 af 27. december 2019, hvorefter de hidtil gældende regler i lov om aktiv socialpolitik i §§ 8 a, 13-13 d, 25 a og 35-43, § 80, stk. 1, og §§ 91 og 109 fortsat finder anvendelse for hændelser, der er sket før lovens ikrafttræden (1. januar 2020).

Herudover henviser vi også til lovforarbejderne til aktivloven: Lovforslag nr. L 230, Folketingsåret 1996/1997, Bemærkninger til de enkelte bestemmelser, Til § 5.

Bemærkningerne er citeret i uddrag nedenfor.

Uddrag af reglerne i aktivloven:

Ordlyden af § 5 før den 1. januar 2020:

§ 5. Personer, der opholder sig i udlandet, kan ikke få hjælp efter denne lov.

Stk. 2. Kommunen kan dog i særlige tilfælde tillade, at retten til hjælp bevares under kortvarige ophold i udlandet, hvis

- 1) modtageren deltager i aktiviteter, der er led i tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, tilbud i medfør af selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet efter integrationsloven eller revalidering efter denne lov,
- 2) modtageren udøver aftalt eller fastsat samvær, som ikke kan foregå her i landet, med egne børn under 18 år,
- 3) modtageren har brug for nødvendig lægebehandling, som den pågældende ikke kan få her i landet, eller
- 4) der i øvrigt foreligger ganske særlige forhold, f.eks. besøg hos en nær pårørende, der er alvorligt syg.

Stk. 3. Det er en betingelse for at bevare hjælpen i udlandet, at opholdet ikke hindrer, at modtageren kan opfylde de almindelige betingelser for hjælp, herunder at den pågældende kan tage imod tilbud om arbejde, tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller tilbud i medfør af selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet efter integrationsloven.

Stk. 4. Modtageren kan dog opholde sig i udlandet, mens pågældende har ret til ferie efter § 13, stk. 11 og 12, § 54 a, § 68 a, stk. 4, § 69, stk. 5 og 7, § 69 j, stk. 11, § 69 k, stk. 5, § 74, stk. 1, nr. 4, og § 74, stk. 2, nr. 3.

Ordlyden af § 13, stk. 11 og 12, før den 1. januar 2020:

§ 13. ...

Stk. 11. En person, der har modtaget uddannelses- eller kontanthjælp i 12 sammenhængende måneder, har ret til op til 4 ugers ferie, hvor personen kan modtage uddannelses- eller kontanthjælp. Ferien skal afholdes inden for de 12 følgende måneder. Det er en betingelse, at personen i øvrigt opfylder betingelserne for at modtage uddannelses- eller kontanthjælp, mens ferien afholdes. Personen er ikke omfattet af reglerne i stk. 1-6, mens ferien afholdes. Har

personen optjent ret til ferie med feriegodtgørelse, skal denne ferie afholdes først. Den samlede ferie kan højst udgøre 4 uger. En ferieperiode må højst vare 2 uger.

Stk. 12. Det er en betingelse for afholdelse af ferie, at personen har indgået aftale med kommunen om feriens placering. Ved placering af ferien skal der tages hensyn til personens øvrige forhold, herunder familiens afholdelse af ferie, medmindre det i væsentlig grad modvirker den beskæftigelsesindsats, der er iværksat eller planlagt for personen. Kan den pågældende og kommunen ikke blive enige om, hvornår ferien skal afholdes, træffer kommunen afgørelse herom.

...

Ordlyden af § 42 før den 1. januar 2020:

§ 42. En person, som modtager hjælp i form af integrationsydelse, integrationsydelse og danskbonus, uddannelseshjælp, uddannelseshjælp og aktivitetstillæg, uddannelseshjælp og barselstillæg, kontanthjælp, kontanthjælp og aktivitetstillæg eller kontanthjælp og barselstillæg på mindst 10.500 kr. pr. måned efter §§ 22-25, skal have hjælpen nedsat med 1/3 i 3 uger, hvis den pågældende mod bedre vidende

- 1) har tilsidesat sin pligt til at oplyse om arbejde efter § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område eller efter § 49, stk. 2, i integrationsloven eller
- 2) uberettiget har modtaget hjælp under ophold i udlandet.

Stk. 2. En person, som to gange inden for de seneste 5 år mod bedre vidende har tilsidesat sin pligt til at oplyse om arbejde efter § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område eller efter § 49, stk. 2, i integrationsloven eller uberettiget og mod bedre vidende har modtaget integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp under ophold i udlandet, skal have hjælpen nedsat med 1/3 i 20 uger.

Stk. 3. En person, som tre eller flere gange inden for de seneste 5 år mod bedre vidende har tilsidesat sin pligt til at oplyse om arbejde efter § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område eller efter § 49, stk. 2, i integrationsloven eller uberettiget og mod bedre vidende har modtaget integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp under ophold i udlandet, skal have hjælpen nedsat med 1/3 i 20 uger, for hver gang oplysningspligten er tilsidesat eller den pågældende har været i udlandet, og skal herudover tilbagebetale den nedsatte hjælp.

Stk. 4. Nedsættelsen efter stk. 1-3 sker tilsvarende i hjælpen til ægtefællen. Den nedsatte hjælp til ægtefællen efter stk. 3 er ligeledes tilbagebetalingspligtig.

Stk. 5. Nedsættelsen sker i hjælpen fra første hele kalendermåned efter afgørelsen.

Tilbagebetalingskravet beregnes på grundlag af hjælpen for første hele kalendermåned efter afgørelsen og de efterfølgende måneder. Hjælpen afrundes til nærmeste hele kronebeløb. Hvis en person eller dennes ægtefælle tillige er omfattet af en sanktion efter §§ 36-41 eller i øvrigt ikke er berettiget til hjælp, udskydes sanktionen om nedsættelse eller tilbagebetaling af hjælpen efter stk. 1-4, indtil sanktionen efter §§ 36-41 er afviklet eller bortfaldet, eller der på ny ydes hjælp. Hvis sanktionen efter stk. 1-4 allerede er påbegyndt, udskydes den resterende del af sanktionen, indtil sanktionen efter §§ 36-41 er afviklet, eller der på ny ydes hjælp.

Stk. 6. Nedsættelsen af hjælpen efter stk. 1-3 bortfalder, hvis den ikke er afviklet inden for 5 år fra det tidspunkt, hvor kommunen har konstateret forseelsen.

Stk. 7. Kommunen træffer afgørelse om nedsættelse eller tilbagebetaling af hjælpen efter stk. 1-5.

Stk. 8. Tilbagebetaling af hjælpen efter stk. 3 og 4 sker efter § 95.

Ordlyden af § 43 før den 1. januar 2020:

§ 43. En person, som modtager integrationsydelse efter § 22, stk. 2, nr. 2, 3 eller 4, integrationsydelse og tillæg efter § 22, stk. 2, nr. 2, 3 eller 4, samt stk. 4, uddannelseshjælp efter § 23, stk. 2, nr. 2, 6, 7, 8 eller 9, uddannelseshjælp og aktivitetstillæg efter § 23, stk. 2, nr. 8, og § 24, stk. 3, nr. 5, eller § 23, stk. 2, nr. 9, og § 24, stk. 3, nr. 6, eller kontanthjælp efter § 25, stk. 3, nr. 2, 6, 7, 8 eller 9, eller § 25 a, skal tilbagebetale 1/3 af hjælpen for 3 uger, hvis den pågældende mod bedre vidende

- 1) har tilsidesat sin pligt til at oplyse om arbejde efter § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område eller
- 2) uberettiget har modtaget hjælp under ophold i udlandet.

Stk. 2. En person, som to gange inden for de seneste 5 år mod bedre vidende har tilsidesat sin pligt til at oplyse om arbejde efter § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område eller efter § 49, stk. 2, i integrationsloven eller uberettiget og mod bedre vidende har modtaget integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp under ophold i udlandet, skal tilbagebetale 1/3 af hjælpen for 20 uger. En person, som tre eller flere gange inden for de seneste 5 år mod bedre vidende har tilsidesat sin oplysningspligt eller uberettiget har modtaget integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp under ophold i udlandet, skal tilbagebetale hele hjælpen for 20 uger, for hver gang oplysningspligten er tilsidesat eller den pågældende har været i udlandet.

Stk. 3. Tilbagebetaling efter stk. 1 og 2 sker tilsvarende, for så vidt angår hjælpen til ægtefællen.

Stk. 4. Beregningen af tilbagebetalingskravet sker på grundlag af hjælpen for første hele kalendermåned efter afgørelsen og de efterfølgende måneder. Hjælpen afrundes til nærmeste hele kronebeløb. Hvis en person eller dennes ægtefælle tillige er omfattet af en sanktion efter §§ 36-41 eller i øvrigt ikke er berettiget til hjælp, udskydes sanktionen om tilbagebetaling af hjælpen efter stk. 1-3, indtil sanktionen efter §§ 36-41 er afviklet eller bortfaldet, eller der på ny ydes hjælp. Hvis sanktionen efter stk. 1-3 allerede er påbegyndt, udskydes den resterende del af sanktionen, indtil sanktionen efter §§ 36-41 er afviklet, eller der på ny ydes hjælp.

Stk. 5. Kommunen træffer afgørelse om tilbagebetaling af hjælpen efter stk. 1-4.

Stk. 6. Tilbagebetaling af hjælpen efter stk. 1-3 sker efter § 95.

§ 91. Kommunen skal træffe afgørelse om tilbagebetaling,

- 1) når en person mod bedre vidende har undladt at give kommunen oplysninger som krævet efter § 74 d, stk. 4, og § 92, stk. 4, i denne lov, integrationslovens § 49, stk. 2, eller § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område,
- 2) når en person mod bedre vidende uberettiget har modtaget ydelser efter denne lov,

...

Lov om ændring af lov om aktiv socialpolitik, integrationsloven og forskellige andre love nr. 1558 af 27. december 2019.

§ 20.

...

Stk. 3. De hidtil gældende regler i lov om aktiv socialpolitik i §§ 8 a, 13-13 d, 25 a og 35-43, § 80, stk. 1, og §§ 91 og 109 finder fortsat anvendelse for hændelser, der er sket før lovens ikrafttræden.

Stk. 4. For personer, der på tidspunktet for denne lovs ikrafttræden modtager hjælp efter §§ 22-25, 68, 69 j og 74 a i lov om aktiv socialpolitik, finder de hidtil gældende regler i lov om aktiv socialpolitik i §§ 8 a, 13-13 d, 25 a, 35-43, 69-69 e, 69 k-69 p og 75-77 b, § 80, stk. 1, og §§ 91 og 109 anvendelse, indtil kommunen har givet vejledning i overensstemmelse med § 35, stk. 1, § 69 a, stk. 1, § 69 l, stk. 1, eller § 75 a, stk. 1, i lov om aktiv socialpolitik, jf. denne lovs § 1, nr. 16, 40, 44 og 53

Uddrag af reglen i retssikkerhedsloven:

§ 11. ...

Stk. 2. Personer, der får hjælp, har pligt til at oplyse om ændringer, der kan have betydning for hjælpen.

Uddrag af lovforarbejderne til aktivlovens § 5:

”Reglen i stk. 1 svarer til den hidtidige praksis efter bistandslovens § 1 hvorefter kommunen ikke kan yde hjælp til personer, som opholder sig i udlandet, fordi hjælpen er bestemt til at opfylde behov her i landet. Grønland og Færøerne er som hidtil ikke omfattet af lovforslaget, jf. forslagets § 115 og det betyder, at Grønland og Færøerne er dækket af begrebet 'udlandet'.

...

Det foreslås i stk. 2, at kommunen i særlige tilfælde kan tillade, at hjælpen bevares under kortvarige ophold i udlandet. Det er således en betingelse for at modtage hjælpen i udlandet, at modtageren opfylder betingelserne for at få hjælp inden udrejsen, og at modtageren har fået kommunens tilladelse før udrejsen. Varigheden af opholdet fastlægges i det enkelte tilfælde ud fra de konkrete omstændigheder, herunder ud fra karakteren af hjælpen.

...”.

III. Generelt

Formålet med reglerne om udlandsophold i § 5 er at tydeliggøre, at det en betingelse for at få hjælp, at man opholder sig her i landet, og at tydeliggøre betingelserne for, hvornår modtageren kan bevare hjælpen under ophold i udlandet, herunder under ferie.

Formålet med reglerne om ferie i § 13, stk. 11-12, er at give kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere ret til ferie med ydelse på visse nærmere betingelser. Integrationsydelsesmodtagere har efter reglerne ikke ret til ferie med ydelse.

Formålet med reglerne om tilbagebetaling er at sikre, at en borger, der har modtaget offentlig hjælp, som pågældende ikke har ret til, bliver mødt med et tilbagebetalingskrav.

Formålet med reglerne om sanktion for personer, der mod bedre vidende og uberettiget har modtaget hjælp under ophold i udlandet, er at supplere reglerne om tilbagebetaling.

IV. Ophold i udlandet, herunder i forbindelse med ferie

Ophold i udlandet

Efter aktivlovens § 5, stk. 1, kan personer, der opholder sig i udlandet, ikke få hjælp efter loven.

Det fremgår af forarbejderne til aktivloven, at Grønland og Færøerne er dækket af begrebet "udlandet", idet aktivloven ikke gælder for Grønland og Færøerne.

Efter § 5, stk. 2, kan kommunen i særlige tilfælde tillade, at retten til hjælp bevares under kortvarige udlandsophold.

Det er en betingelse for at modtage hjælp under et udlandsophold, at modtageren opfylder betingelserne for at få hjælp inden udrejsen, og at modtageren har fået kommunens tilladelse før udrejsen. Varigheden af opholdet fastlægges i hvert enkelt tilfælde ud fra de konkrete omstændigheder, herunder karakteren af hjælpen.

Det fremgår af § 5, stk. 2, nr. 1-3, hvilke situationer der er omfattet af begrebet "særlige tilfælde". Derudover kan der efter § 5, stk. 2, nr. 4, ydes hjælp under et kortvarigt udlandsophold, hvis der i øvrigt foreligger ganske særlige forhold, f.eks. besøg hos en nær pårørende der er alvorligt syg. Det beror på en konkret vurdering, om der er tale om ganske særlige forhold.

Efter den før 1. januar 2020 gældende § 5, stk. 3 (nu § 5, stk. 4), er det en betingelse for at bevare hjælpen i udlandet, at opholdet ikke forhindrer borgeren i at opfylde de almindelige betingelser for hjælp, herunder pligten til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.

Efter den før 1. januar 2020 gældende § 5, stk. 4 (nu § 5, stk. 5), kan modtagere af hjælp dog opholde sig i udlandet, mens pågældende har ret til ferie med ydelse.

Ferie

Personer, som har modtaget uddannelseshjælp eller kontanthjælp i 12 sammenhængende måneder, har ret til op til 4 ugers ferie med ydelse efter aktivlovens § 13, stk. 11. En ferieperiode må højst vare 2 uger.

Efter § 13, stk. 12, er det en betingelse for at holde ferie med ydelse, at borgeren har indgået aftale med kommunen om ferien. Borgeren skal under ferien opfylde de almindelige betingelser for ret til hjælp, men er fritaget fra rådighedsforpligtelsen, så længe ferien varer.

Aftalen om ferie skal være indgået inden ferien påbegyndes, og der kan ikke bevilges ferie med tilbagevirkende kraft.

Det fremgår af aktivlovens § 5, stk. 4, at ferien kan afholdes i udlandet.

Integrationsydelsesmodtagere har ikke ret til ferie med ydelse.

Konsekvens for ydelsen

Hvis en borger opholder sig i udlandet uden at have aftalt dette med kommunen og uden at have indgået aftale med kommunen om ferie med ret til ydelse, har det konsekvenser for ydelsen.

Borger har ikke ret til hjælp i perioden fra og med udrejsedagen og til og med hjemrejsedagen.

Uddannelses- og kontanthjælp er bagudbetalt. Det vil sige, at hjælpen for f.eks. januar måned udbetales med udgangen af januar og er beregnet til at dække borgers forsørgelse i februar måned.

En person, der rejser på et ferieophold i udlandet uden ret til uddannelses- eller kontanthjælp i ferieperioden, kan have ret til udbetaling af hjælp for den del af måneden, som ligger før udrejsedagen.

Det har ikke ydelsesmæssig betydning, om borgeren er i udlandet på den almindelige udbetalingsdag for kontanthjælp, dvs. sidst i måneden, eller om udlandsopholdet foregår midt i en måned.

Det afgørende er, at borgeren står til rådighed for arbejdsmarkedet i perioden indtil afrejsen og ikke har andet forsørgelsesgrundlag for den kommende måned efter hjemkomsten fra ferieopholdet i udlandet.

Der skal desuden være tale om et kortvarigt ferieophold, og borgeren skal på forhånd have oplyst kommunen om udlandsopholdet. Derudover skal datoen for hjemkomsten til Danmark være fastlagt inden afrejsen. Der er dermed tale om en ubrudt kontanthjælpsperiode.

Hvis borgeren derimod er udrejst i en længere eller ukendt periode, kan kommunen træffe afgørelse om at bringe hjælpen til ophør med den virkning, at borger skal søge om hjælp på ny. I denne situation har borgeren ikke ret til hjælp for den del af måneden forud for udlandsopholdet, hvor borger opholdt sig i Danmark. Retten til kontanthjælp eller uddannelseshjælp er ikke knyttet til et optjeningsprincip. Retten til hjælp indtræder, hvis en person ikke er i stand til at forsørge sig selv på anden vis, og i øvrigt opfylder betingelserne for at få hjælp, herunder betingelsen om at opholde sig i Danmark.

Kommunen er forpligtet til at inddrage oplysninger om udrejsens længde og placering samt om, hvorvidt borgeren har et forsørgelsesbehov efter hjemkomsten.

Både ansøgeren og ægtefællen skal som udgangspunkt stå til rådighed for arbejde eller uddannelse. Ægtefællens udlandsophold har derfor også betydning for hjælpen, idet ægtefællen ikke kan anses for at udnytte sine arbejds- eller uddannelsesmuligheder, mens pågældende opholder sig i udlandet.

V. Tilbagebetaling på grund af uberettiget modtaget hjælp under udlandsophold

Kommunen skal træffe afgørelse om tilbagebetaling, når en person mod bedre vidende har tilsidesat sin oplysningspligt (aktivlovens § 91, stk. 1, nr. 1, jf. retssikkerhedslovens § 11, stk. 2).

Kommunen skal også træffe afgørelse om tilbagebetaling, når en person mod bedre vidende uberettiget har modtaget hjælp (aktivlovens § 91, stk. 1, nr. 2).

Det er en fælles betingelse for krav om tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt og hjælp, der er modtaget mod bedre vidende, at borgeren har modtaget hjælp, som borgeren ikke havde ret til.

Tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt

Det er en betingelse for, at kommunen kan kræve tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, at borgeren har undladt at give oplysninger til kommunen om ændringer i forholdene, som der var pligt til at give. Det skal også være sket mod bedre vidende. Det betyder, at borgeren vidste eller burde have vidst, at borgeren skulle have oplyst kommunen om ændringer i forholdene. Det kan for eksempel være et ophold i udlandet, som borgeren ikke har givet kommunen oplysninger om.

Der kan kræves tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, hvis borgeren er vejledt om, at han eller hun skal oplyse om det forhold, der medfører, at ydelsen er modtaget uberettiget og ikke rettidigt har oplyst herom. Det er ikke en betingelse for at kræve tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, at borgeren er eller burde være klar over, at der ikke er ret til hjælpen. Det er tilstrækkeligt, at borgeren er eller burde være klar over, at der er pligt til at oplyse. Dette skyldes, at kommunen, når den modtager oplysningen, har anledning til at vejlede borgeren om retsvirkningen.

Oplysningspligten er tilsidesat mod bedre vidende, hvis borgeren kan udlede af den skriftlige vejledning om oplysningspligten, som kommunen skal give borgeren, at der er pligt til at give kommunen en bestemt oplysning, men ikke gør det. Det er således en forudsætning for at træffe afgørelse efter denne bestemmelse, at borgeren er blevet vejledt om sin oplysningspligt og om, hvilke typer af ændringer der kan have betydning for hjælpen og derfor skal oplyses.

Oplysningspligten er overholdt, hvis borgeren oplyser om ændringerne hurtigst muligt efter, at han eller hun bliver bekendt med disse, også selv om kommunen ikke kan nå at standse hjælpen eller beregne hjælpen for den aktuelle periode korrekt.

Tilbagebetaling af hjælp, der er modtaget mod bedre vidende

Kommunen kan også kræve tilbagebetaling, når en borger mod bedre vidende har modtaget hjælp, som han eller hun ikke havde ret til. Det er ikke en betingelse for at kræve tilbagebetaling af hjælp, der er modtaget uberettiget og mod bedre vidende, at kommunen har vejledt borgeren. Det er dog en betingelse, at det kan dokumenteres, at borgeren vidste eller burde vide, at der ikke var ret til hjælpen i den aktuelle situation.

Dette kan blandt andet dokumenteres, hvis det ud af den givne vejledning med tilstrækkelig tydelighed kan udledes, at der ikke er ret til hjælp i den givne situation.

Andre omstændigheder kan også føre til, at borgeren ved eller burde vide, at hjælpen er modtaget uberettiget.

Hvis borgeren tidligere har været i samme situation, og kommunen har truffet afgørelse om ophør, fradrag eller tilbagebetaling, vil borgeren vide eller burde vide, der i en tilsvarende situation ikke er ret til hjælp.

Kommunen kan altså i dette tilfælde godt kræve tilbagebetaling fordi ydelsen er modtaget mod bedre vidende, selvom borger rent faktisk har opfyldt sin oplysningspligt, og kommunen derfor ikke kan kræve tilbagebetaling på dette grundlag.

VI. Sanktion på grund af mod bedre vidende og uberettiget modtaget hjælp under udlandsophold – reglerne før 1. januar 2020

Når en kommune har truffet afgørelse efter aktivlovens § 91 om tilbagebetaling af ydelser, som er modtaget uberettiget og mod bedre vidende under ophold i udlandet eller uoplyst arbejde, skal personen sanktioneres efter aktivlovens § 42 eller 43. Det er størrelsen af ydelsen, som er afgørende for, om man anvender § 42 eller § 43. Hvis ydelsen er under 11.423 kr. (2019-niveau), sanktioneres der efter § 43.

Efter aktivlovens § 42, stk. 1, nr. 2, som var gældende før 1. januar 2020, skal en person, som modtager af integrationsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp med brutto 11.554 kr. (2020-niveau) eller mere, have hjælpen nedsat med 1/3 i 3 uger, hvis vedkommende mod bedre vidende og uberettiget har modtaget hjælp under ophold i udlandet.

Efter aktivlovens § 43, stk. 1, nr. 2, som var gældende før 1. januar 2020, skal en person, som modtager af integrationsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp med et beløb under brutto 11.554 kr. (2020-niveau) tilbagebetale hjælpen med 1/3 i 3 uger, hvis vedkommende mod bedre vidende og uberettiget har modtaget hjælp under ophold i udlandet.

Efter reglerne gældende før 1. januar 2020 skal sanktionens størrelse efter §§ 42 og 43 øges, hvis den pågældende sanktioneres to, tre eller flere gange inden for de seneste 5 år.

Det bemærkes, at reglerne er ændret pr. 1. januar 2020, således at sanktionen efter § 42 er nedsættelse af hjælpen med 1/3 i 20 uger for personer med høje ydelser, og at den nedsatte hjælp i 20 uger skal tilbagebetales. For personer med lave ydelser er en sanktion på tre sanktionssatser pr. måned i tre måneder, og at den nedsatte hjælp skal tilbagebetales i 20 uger.

For hændelse, der er sket senest den 31. december 2019 finder reglerne, som var gældende før 1. januar 2020 anvendelse.

For personer, der den 1. januar 2020 modtog hjælp, finder reglerne, som trådte i kraft 1. januar 2020 anvendelse, når kommunen har givet vejledning i overensstemmelse med § 35 (gældende pr. 1. januar 2020).

VII. Praksis – Ankestyrelsens principmeddelelser

Der er ikke tale om en udtømmende opstilling af Ankestyrelsens principmeddelelser.

Principmeddelelserne er udvalgt i sammenhæng med de konkrete sager for at belyse vores almindelige praksis på området. Enkelte principmeddelelser kan fremgå flere gange i forskellige sammenhænge.

Principmeddelelser om ophold i udlandet, herunder i forbindelse med ferie

188-11

Fastsår, at en kontanthjælpsmodtager, der rejste ud af landet den 8. i en måned, ikke havde ret til kontanthjælp for den første uge af måneden, når han kom tilbage til Danmark. Borgeren var udrejst af landet i den måned, som hjælpen for dagene i perioden 1.-7. i udrejsemåneden havde til formål at dække.

Retten til kontanthjælp er ikke knyttet til et optjeningsprincip. Retten til kontanthjælp indtræder, hvis en person ikke er i stand til at forsørge sig selv på anden måde og i øvrigt opfylder betingelserne for at få kontanthjælp, herunder at opholde sig i Danmark.

72-12

Fastsår, at det er en betingelse for at få kontanthjælp, at man opholder sig i Danmark. Personer, der opholder sig i udlandet, kan som hovedregel ikke få kontanthjælp. Kommunen kan dog i særlige tilfælde tillade, at retten til hjælp bevares under kortvarige ophold i udlandet, hvis der foreligger ganske særlige forhold.

Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg fandt, at der ikke forelå ganske særlige forhold, da et ægtepar på kontanthjælp ønskede at bevare kontanthjælpen under et udlandsophold for at deltage i begravelsen af den ene ægtefælles mor.

Beskæftigelsesudvalget lagde vægt på, at moderen havde boet i Danmark i mange år frem til dødsfaldet i Danmark, og at udlandsopholdet ikke skulle finde sted i en aktiveringsfri periode, hvorfor ansøgerne skulle stå til rådighed for arbejde.

14-16

Fastsår, at det er en betingelse for, at en ydelse kan kræves tilbagebetalt, at ydelsen er modtaget uberettiget.

Det er ikke alene en betingelse for berettigelse til en ydelse, at borger har opfyldt betingelserne undervejs i forløbet, men også at der er et forsørgelsesbehov her i landet på udbetalingstidspunktet.

Det forhold alene, at borger ikke er i landet på udbetalingstidspunktet, kan ikke medføre, at ydelsen er uberettiget, såfremt forsørgelsesbehovet fortsat består i den måned, ydelsen er beregnet til at dække.

Kommunen er ved vurderingen af, om en ydelse er modtaget uberettiget, forpligtet til at inddrage nye faktiske oplysninger i forbindelse med sagens behandling. Kommunen er således som udgangspunkt både berettiget – men også forpligtet – til at træffe afgørelse på grundlag af de ændrede forhold.

Der kan ikke på baggrund af kortvarigt udlandsophold rejses tilbagebetalingskrav for en periode, der ligger forud for udlandsopholdet, når borger i denne periode har opfyldt betingelserne for at modtage kontanthjælp, og der foreligger et forsørgelsesbehov i den periode, ydelsen er beregnet til at dække.

Der kan imidlertid godt på baggrund af et længerevarende udlandsophold rejses tilbagebetalingskrav for en periode, der ligger forud for udlandsopholdet, selv om borger i denne perioden har opfyldt betingelserne for at modtage kontanthjælp, når der ikke foreligger et forsørgelsesbehov her i landet i den periode, ydelsen er beregnet til at dække.

36-18

Fastslår, at det er en betingelse for at få hjælp til forsørgelse, at man opholder sig i Danmark.

Personer, der opholder sig i udlandet, kan som udgangspunkt ikke få hjælp til forsørgelse. Kommunen kan dog i særlige tilfælde tillade, at retten til hjælp bevares under kortvarige ophold i udlandet.

Det er som udgangspunkt en betingelse for at bevare retten til hjælp under et kortvarigt ophold i udlandet, at kommunen har givet tilladelse forud for udrejsen.

Foreligger der ganske særlige forhold, som medfører, at en ydelsesmodtager kommer hjem på et senere tidspunkt end aftalt med kommunen, og er forholdene opstået under en ferie i udlandet med ret til ydelse, kan retten til hjælp også bevares. Det er en betingelse, at ydelsesmodtageren søger kommunen om tilladelse til at bevare retten til hjælp lige så snart, det er muligt, efter at det særlige forhold er opstået. Det er også en betingelse, at ydelsesmodtageren rejser hjem hurtigst muligt og dokumenterer de forhold, som begrundes, at vedkommende ikke kunne rejse hjem på den oprindeligt fastsatte dato.

37-18

Fastslår, at uddannelses- og kontanthjælp udbetales som et månedligt beløb og dermed dækker alle syv kalenderdage i en uge, herunder også lørdag og søndag.

For modtagere af uddannelses- eller kontanthjælp svarer 4 ugers ferie derfor til 28 dage.

Den samlede ferie kan højst udgøre 4 uger. En ferieperiode må højst vare 2 uger.

De 4 ugers ferie kan efter aftale med kommunen deles i to perioder på hver 2 uger, eller afholdes ugevis eller på enkelte dage.

Det er en betingelse for at afholde ferie, at feriens placering er aftalt med kommunen.

Det betyder, at der skal indgås aftale for alle de kalenderdage, der ønskes ferie, også for feriedage der afholdes på weekend- eller helligdage.

Principmeddelelser om tilbagebetaling

14-16

Fastslår, at det er en betingelse for, at en ydelse kan kræves tilbagebetalt, at ydelsen er modtaget uberettiget.

Det er ikke alene en betingelse for berettigelse til en ydelse, at borger har opfyldt betingelserne undervejs i forløbet, men også at der er et forsørgelsesbehov her i landet på udbetalingstidspunktet.

Det forhold alene, at borger ikke er i landet på udbetalingstidspunktet, kan ikke medføre, at ydelsen er uberettiget, såfremt forsørgelsesbehovet fortsat består i den måned, ydelsen er beregnet til at dække.

Kommunen er ved vurderingen af, om en ydelse er modtaget uberettiget, forpligtet til at inddrage nye faktiske oplysninger i forbindelse med sagens behandling. Kommunen er således som udgangspunkt både berettiget – men også forpligtet – til at træffe afgørelse på grundlag af de ændrede forhold.

Der kan ikke på baggrund af kortvarigt udlandsophold rejses tilbagebetalingskrav for en periode, der ligger forud for udlandsopholdet, når borger i denne periode har opfyldt betingelserne for at modtage kontanthjælp, og der foreligger et forsørgelsesbehov i den periode, ydelsen er beregnet til at dække.

Der kan imidlertid godt på baggrund af et længerevarende udlandsophold rejses tilbagebetalingskrav for en periode, der ligger forud for udlandsopholdet, selv om borger i denne perioden har opfyldt betingelserne for at modtage kontanthjælp, når der ikke foreligger et forsørgelsesbehov her i landet i den periode, ydelsen er beregnet til at dække.

21-19

Fastsår bl.a., at der kan kræves tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, hvis borgeren er vejledt om, at han eller hun skal oplyse om det forhold, der medfører, at ydelsen er modtaget uberettiget og ikke rettidigt har oplyst herom. Det er ikke en betingelse for at kræve tilbagebetaling på grund af tilsidesat oplysningspligt, at borgeren er eller burde være klar over, at der ikke er ret til hjælpen. Det er tilstrækkeligt, at borgeren er eller burde være klar over, at der er pligt til at oplyse. Dette skyldes, at kommunen, når den modtager oplysningen, har anledning til at vejlede borgeren om retsvirkningen.

Der kan også kræves tilbagebetaling, når en borger mod bedre vidende har modtaget hjælp, som han eller hun ikke havde ret til. Det er ikke en betingelse for at kræve tilbagebetaling af hjælp, der er modtaget uberettiget og mod bedre vidende, at kommunen har vejledt borgeren. Det er dog en betingelse, at det kan dokumenteres, at borgeren vidste eller burde vide, at der ikke var ret til hjælpen i den aktuelle situation.

Dette kan blandt andet dokumenteres, hvis det ud af den givne vejledning med tilstrækkelig tydelighed kan udledes, at der ikke er ret til hjælp i den givne situation.

22-19

Fastsår bl.a., at oplysningspligten er overholdt, hvis borgeren oplyser om ændringerne hurtigst muligt efter, at han eller hun bliver bekendt med disse, også selv om kommunen ikke kan nå at standse hjælpen eller beregne hjælpen for den aktuelle periode korrekt.

Oplysningspligten er også overholdt, hvis borgeren oplyser om ændringerne på et tidspunkt, hvor kommunen stadig kan nå at standse hjælpen eller beregne hjælpen for den aktuelle

periode korrekt, selv om det ikke sker hurtigst muligt efter, at han eller hun er blevet bekendt med ændringerne.

Selv om kommunen ikke kan nå at standse hjælpen eller beregne hjælpen korrekt, er oplysningspligten således overholdt, hvis borgeren hurtigst muligt har oplyst om:

- Uddannelse, når borgeren får meddelelse om optagelse på en uddannelse
- Arbejde, når borgeren får meddelelse om, at have fået arbejde
- Indtægts størrelse, når indtægten udbetales på borgerens konto, eller når borgeren har oplysninger om indtægts størrelse.
- Øvrige forhold, når borgeren med rimelig sikkerhed er eller burde være klar over, at ændringen vil indtræde.

Hvis borgeren oplyser om ændringerne så sent, at kommunen ikke kan nå at beregne korrekt hjælp til vedkommende, skal kommunen undersøge, hvornår borgeren er blevet bekendt med ændringerne.

Det afgørende er, hvornår borgeren bliver bekendt med de ændringer, der medfører en ændret ret til hjælp, og om borgeren har oplyst om ændringerne hurtigst muligt herefter.

Der skal træffes afgørelse om tilbagebetaling af uberettiget modtaget hjælp, hvis borgeren mod bedre vidende har tilsidesat sin oplysningspligt omkring de forhold, der medfører en ændret ret til hjælp.

Oplysningspligten er tilsidesat mod bedre vidende, hvis borgeren kan udlede af den skriftlige vejledning om oplysningspligten, at der er pligt til at give kommunen en bestemt oplysning, men ikke gør det, har borgeren tilsidesat sin oplysningspligt.

Det er således en forudsætning for at træffe afgørelse efter denne bestemmelse, at borgeren er blevet vejledt om sin oplysningspligt og om, hvilke typer af ændringer, der kan have betydning for hjælpen og derfor skal oplyses.

Det fastslås endvidere om tilbagebetaling på grund af uberettiget og mod bedre vidende modtaget hjælp:

Hjælpen er modtaget mod bedre vidende, hvis borgeren i den aktuelle situation ved eller burde vide, at han eller hun ikke har ret til hjælp eller har modtaget for meget i hjælp.

Er borgeren vejledt skriftligt, f.eks. om sin oplysningspligt, og kan det af vejledningen udledes, at der ikke er ret til hjælp i den aktuelle situation, har borgeren modtaget hjælp mod bedre vidende.

Andre omstændigheder kan også føre til, at borgeren ved eller burde vide, at hjælpen er modtaget uberettiget.

Hvis borgeren tidligere har været i samme situation, og kommunen har truffet afgørelse om ophør, fradrag eller tilbagebetaling, vil borgeren vide eller burde vide, der i en tilsvarende situation ikke er ret til hjælp.

Hvis borgeren har opfyldt sin oplysningspligt, kan omstændighederne dog føre til, at kommunen er nærmest til at bære risikoen for fejlagtig udbetaling. Det kan f.eks. ske, hvis borgeren har oplyst om ændringerne, kommunen ikke reagerer på oplysningerne, og den manglende reaktion fra kommunen har skabt en berettiget forventning hos borgeren om, at der er ret til hjælp i den aktuelle situation.

Principmeddelelser om sanktion

22-19

Der fastslår, at hjælpen er modtaget mod bedre vidende, hvis borgeren i den aktuelle situation ved eller burde vide, at han eller hun ikke har ret til hjælp eller har modtaget for meget i hjælp.

Er borgeren vejledt skriftligt, f.eks. om sin oplysningspligt, og kan det af vejledningen udledes, at der ikke er ret til hjælp i den aktuelle situation, har borgeren modtaget hjælp mod bedre vidende.

Andre omstændigheder kan også føre til, at borgeren ved eller burde vide, at hjælpen er modtaget uberettiget.

VIII. De konkrete mødesager

9 af sagerne på dagsordenen skal belyse Ankestyrelsens praksis om udlandsophold, tilbagebetaling og sanktioner.

Vi har indstillet 7 af sagerne til stadfæstelse. Vi er i disse sager enige med kommunen i, at borgeren uberettiget har modtaget hjælp under ophold i udlandet, og at betingelserne for at kræve hjælpen tilbagebetalt er opfyldt. I 1 af sanktionssagerne er vi også enige med kommunen i, at borgeren skal have en sanktion efter reglerne, som var gældende før 1. januar 2020, da hændelsen havde fundet sted før den 1. januar 2020.

Vi har indstillet 2 af sanktionssagerne til ændring. Kommunen havde i disse to sager givet borgeren en sanktion efter reglerne, som trådte i kraft den 1. januar 2020. Kommunen havde dog ikke vejledt borgeren efter § 35 (gældende pr. 1. januar 2020), på det tidspunkt, hvor udrejsen (hændelsen) havde fundet sted.